

Oponentský posudek na diplomovou práci Zuzany Vikarské „The European Court of Justice as a Political Actor“ (Evropský soudní dvůr jako politický aktér)

Již na úvod je nutno předeslat, že role oponenta je v případě předložené práce nesnadná, jelikož se jedná o velice nadprůměrnou diplomovou práci přesahující požadavky kladené na závěrečné kvalifikační práce tohoto typu. Autorka hutným a přitom čtivým způsobem prokázala svůj široký rozhled v otázkách na pomezí teorie práva, politologie a evropského práva.

Práce je kromě úvodu, závěru a rozsáhlého českého abstraktu členěna do tří částí, jejichž stěžejním obsahem je: 1.) popis Soudního dvora EU (dále jen ESD) jako instituce, 2.) snaha o vymezení politických aspektů v soudcovském rozhodování a 3.) identifikace pěti kritérií, na jejichž základě je zkoumána hypotéza, nakolik lze ESD považovat za politického aktéra. Nelze zjednodušeně říci, že by první část byla právně-teoretická, druhá politologická a třetí evropsko-právní. Naopak, jednotlivé roviny jsou ve všech kapitolách vhodně skloubené, a zahrnují jak poukazy na obecné teorie, tak konkrétní příklady a v kapitolách 3.3 až 3.5 i případové studie.

Práce rovněž splňuje formální požadavky (57 stran přehledně členěného vlastního textu, rozsáhlý poznámkový aparát a seznam převážně zahraniční, anglicky psané literatury) a neobsahuje zjevné gramatické ani typografické chyby. Anglická verze práce je i v částech odkazujících na české realie a doktrínu psaná explikativním stylem přístupným zahraničnímu čtenáři. Zejména z toho důvodu by bylo možné některé její vybrané pasáže upravit do podoby článku publikovaného v některém ze zahraničních, resp. do zahraničí distribuovaných právnických časopisů.

Jelikož autorka v práci zmínila, že představuje základ pro další výzkum, omezím se místo polemiky s partikulárními tvrzeními, které by však nebyly nijak zásadního charakteru, na tři obecné poznámky. Ty by proto neměly být vnímány jako kritika, nýbrž jako podněty pro další, možná širší, pohled na toto zajímavé téma:

1.) argumenty prezentované v diplomové práci se z převážné míry opírají o tak řečenou mainstreamovou doktrínu evropského práva, jejíž hlavní tvůrci vykazují, resp. vykazovali alespoň jeden z těchto aspektů: od počátku evropské integrace ve své činnosti prezentovali „*une certaine idée de l'Europe*“, byli nebo jsou funkčně spojeni s prointegračními unijními institucemi, tj. ESD a Komisí, anebo byli nebo jsou ovlivněni americkým přístupem ke studiu evropské integrace, který se mj. liší ve vnímání role soudů, což má význam i pro hodnocení činnosti ESD. Pod jejich vlivem byl vytvořen celkově pozitivní až nekritický obraz ESD, který, připouštíme, někdy jedná jako politický aktér, ale pouze z vnějších anebo velmi dobrých důvodů.

Na jednostrannost a úskalí tohoto doktrinárního vývoje bývá více poukazováno až v posledních letech (srov. např. Schepel, H., Wesseling, R.: *The Legal Community: Judges, Lawyers, Officials and Clerks in the Writing of Europe*. European Law Journal 1997; de Witte, B.: *European Union Law: A Unified Academic Discipline?* EUI Working Papers RSCAS 2008/34, dostupné na: www.eui.eu nebo zvláštní vydání časopisu *Contemporary European History* 3/2012). Je proto zajímavé srovnat i práce německých nebo francouzských autorů, případně těch, kteří na ně v převážné míře odkazují (v českém právním prostředí např. J. Malenovský nebo J. Malří).

2.) pro posouzení činnosti ESD je rovněž důležité blíže rozvinout, proč se stal „ústavním soudem“, jenž se místo aplikace tradiční mezinárodněprávní doktríny *non liquet* rozhodl postupovat cestou zákazu *denegationis iustitiae*. To současně předpokládá zaujmout stanovisko, o jakém pojetí konstitucionalismu v případě jednotlivých stadií evropské integrace mluvíme (srov. Avbelj, M.: *Questioning EU Constitutionalism*. German Law Journal 1/2008).

3.) u ESD se zdůrazňuje, že má být stejně jako národní soudy nezávislý a nestranný vůči členským státům. Již méně se zkoumá jeho nezávislost a nestrannost vůči Evropské unii a případy typu *tabáková reklama* (C-376/98), kdy omezil evropského zákonodárce, jsou skutečně výjimečné. Autorka v práci poukázala na problematiku procesně-právního postavení jednotlivců v tzv. žalobě na neplatnost, jiným příkladem je judikatura ESD týkající se mimosmluvní odpovědnosti EU za škodu způsobenou jednotlivci (Malíř, J.: *Mimosmluvní odpovědnost EU: dekonstrukce jednoho institutu*. Právník 6/2012). V obou případech jde o faktickou nerovnost stěžovatelů ve srovnání s obdobnými nároky, které jim z evropského práva a judikatury ESD vyplývají vůči právu národnímu.

Na deskriptivní konstatování, že ESD (někdy) z dobrých důvodů vystupuje jako politický aktér, totiž málokdy navazují kritické hodnotící studie, nakolik by naopak v některých oblastech více sebeomezení z jeho strany po vzoru národních ústavních soudů (srov. Komárek, J.: *Judicial Lawmaking and Precedent in Supreme Courts*. LSE Legal Studies Working Paper No. 4/2011, <http://ssrn.com/abstract=1793219>) a v jiných případech zase více proaktivní vystupování proti Komisi a Parlamentu, bylo opravdu žádoucí.

Jak již bylo zmíněno, tyto podněty pro další výzkum však nemají nikterak ubrat na hodnotě předložené diplomové práce, kterou doporučuji k úspěšné obhajobě.

V Praze dne 11. 9. 2012

JUDr. Jana Ondřejková, Ph.D.